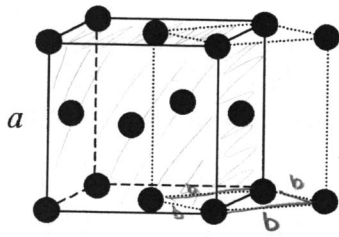
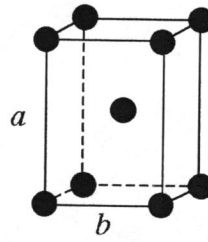

S4.

fcc-strukturen:
Kubisk enhetscell

Alternativ tetragonal cell

$$\frac{1}{4} \sqrt{2} a = b$$

$$b = \frac{a}{\sqrt{2}}$$

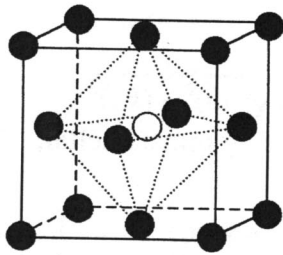
$$a = \sqrt{2} b$$

4 gitterpunkter per cell
 hörn delas med 8 celler $(8 \times \frac{1}{8}) = 1$
 sida delas med 2 $(6 \times \frac{1}{2}) = 3$ } 4

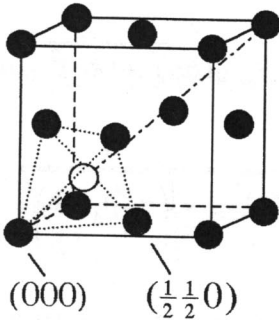
2 gitterpunkter per cell den i mitten är endast för cellen
 $a = \sqrt{2} b$ hörnen är $\frac{1}{8} \Rightarrow 2$

S5.

Mellanlägesplatser i fcc-struktur:

Oktaedrisk position i centrum av samma omgivning kuben $(\frac{1}{2}, \frac{1}{2}, \frac{1}{2})$, samt ekvivalenta till $\forall$ pkt $\Rightarrow$ positioner mitt på kubkanterna $\exists 4$ "platser" i kuben $(\frac{1}{2}, 0, 0)$, $(0, \frac{1}{2}, 0)$ och $(0, 0, \frac{1}{2})$. de resterande kan ges utifrån oavstående mha gittertranslation.

Tetraedrisk position utmed kubdiagonalen med koordinater (t, t, t) .

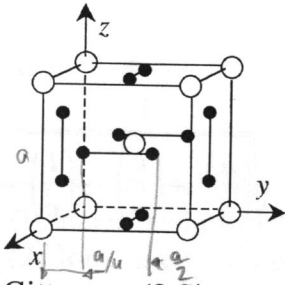
Den insatta atomen skall ha samma avstånd till de fyra grannatomerna, dvs

$$\sqrt{3}t = \sqrt{(\frac{1}{2}-t)^2 + (\frac{1}{2}-t)^2 + t^2} \Rightarrow t = \frac{1}{4}$$

Positionen är alltså en fjärdedels kubdiagonal från hörnet.

S6.

V₃Si (A15-struktur, av intresse pga supraledning)

Si (vita i figuren): 2 per cell
 V (svarta i figuren): 6 per cell
 (bildar endimensionella kedjor med period $a/2$)

ej fcc, bcc
 $\Rightarrow$ sc med

Gitter: sc, (2 Si och 6 V i basen), kantlängd a

Lämpligt val av bas (ej unikt!):

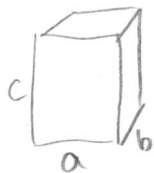
Si: en hörnatom (den i origo) + centrumatomen

V: de tre atomparen på siorna närmast origo

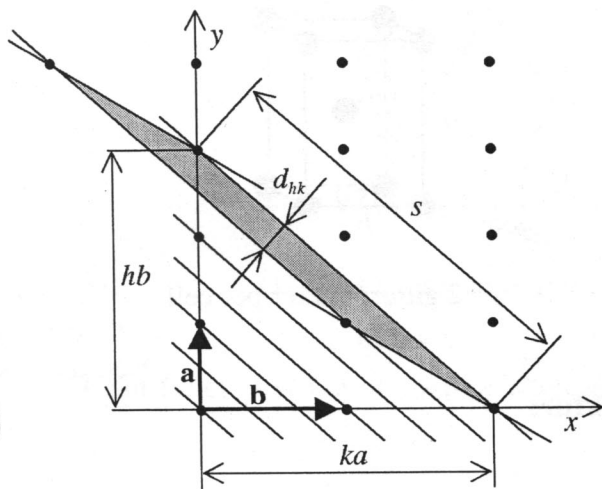
$$\left\{ \begin{array}{l} (0, 0, 0) \quad (\frac{1}{2}, \frac{1}{2}, \frac{1}{2}) \\ (0, \frac{1}{4}, \frac{1}{4}), (0, \frac{3}{4}, \frac{1}{4}) \\ (\frac{1}{2}, 0, \frac{1}{4}), (\frac{1}{2}, 0, \frac{3}{4}) \\ (\frac{1}{4}, \frac{1}{2}, 0), (\frac{3}{4}, \frac{1}{2}, 0) \end{array} \right.$$

S7. Tvådimensionellt "ortorombiskt" gitter: $a \neq b$

ortorombiskt

$a \neq b \neq c$
(kubiskt om $a=b=c$)

Studera planet (linjen) som skär axlarna i ka och hb :
($h = 3$ och $k = 2$ i detta fall)

Millerindex:
 $(kh) \Rightarrow (\frac{1}{k} \frac{1}{h}) \Rightarrow (hk)$

Planet tillhör planskaran med Millerindex (hk)
(förutsatt att h och k saknar gemensam heltalsfaktor).

Avstånd mellan punkter på samma plan: $s = \sqrt{(hb)^2 + (ka)^2}$
[Om det finns punkter på kortare avstånd är (hk) ej minsta heltal, dvs ej Millerindex!]

Det skuggade området är en primitiv cell med arean $d_{hk}s = d_{hk}\sqrt{(hb)^2 + (ka)^2}$.

Men alla primitiva celler har samma area! $\Rightarrow d_{hk}\sqrt{(hb)^2 + (ka)^2} = ab$

$$\Leftrightarrow d_{hk} = \frac{ab}{\sqrt{(hb)^2 + (ka)^2}} = \frac{1}{\sqrt{\left(\frac{h}{a}\right)^2 + \left(\frac{k}{b}\right)^2}}$$

Specialfall: Kvadratisk gitter ($a = b$)

$$\Rightarrow d_{hk} = \frac{1}{\sqrt{\left(\frac{h}{a}\right)^2 + \left(\frac{k}{a}\right)^2}} = \frac{a}{\sqrt{h^2 + k^2}}$$

Generalisering till tredimensionella gitter:

Ortorombiskt:
$$d_{hkl} = \frac{1}{\sqrt{\left(\frac{h}{a}\right)^2 + \left(\frac{k}{b}\right)^2 + \left(\frac{l}{c}\right)^2}}$$

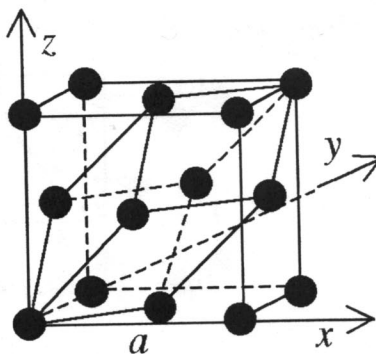
Kubiskt:
$$d_{hkl} = \frac{a}{\sqrt{h^2 + k^2 + l^2}}$$

S8

fcc-strukturen

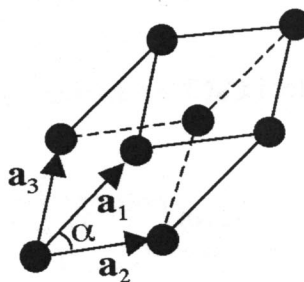
Kubisk enhetscell:

$$V_1 = a^3$$

Primitiv enhetscell (ej unik!):

$$\begin{cases} \mathbf{a}_1 = (\frac{a}{2}, 0, \frac{a}{2}) \\ \mathbf{a}_2 = (\frac{a}{2}, \frac{a}{2}, 0) \\ \mathbf{a}_3 = (0, \frac{a}{2}, \frac{a}{2}) \end{cases}$$

$$V_2 = \mathbf{a}_1 \cdot (\mathbf{a}_2 \times \mathbf{a}_3) = \det \begin{vmatrix} \frac{a}{2} & 0 & \frac{a}{2} \\ \frac{a}{2} & \frac{a}{2} & 0 \\ 0 & \frac{a}{2} & \frac{a}{2} \end{vmatrix} = \frac{a^3}{8} + \frac{a^3}{8} = \frac{a^3}{4} = \frac{1}{4} V_1$$

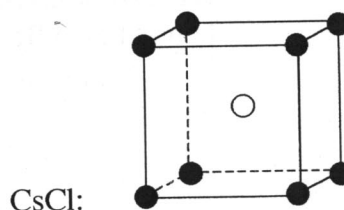
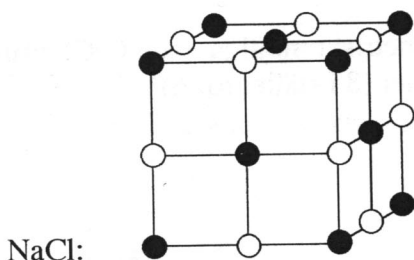
Den primitiva cellen begränsas av romber med

$$\alpha = \arccos \frac{\mathbf{a}_1 \cdot \mathbf{a}_2}{|\mathbf{a}_1|^2} = \arccos \frac{1}{2} = 60^\circ$$

Romboedrisk gitter med annat värde på α saknar fcc-gittrets kubiska symmetri!

S12.

Kristallstrukturer hos alkalihalider

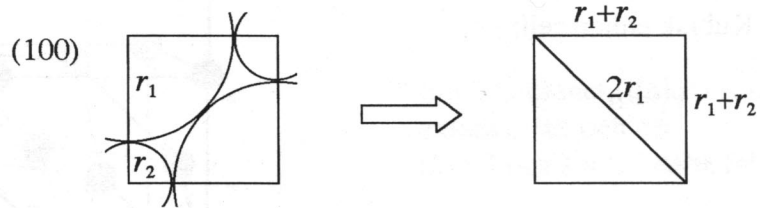
Önskvärt för stabilitet:

- (1) Joner med motsatt laddning i kontakt
- (2) Joner med samma laddning ej i kontakt

Om skillnaden i jonradie är för stor kan inte villkoren (1) och (2) uppfyllas samtidigt!

Jonradier [Å]	
Na ⁺	0,95
Cs ⁺	1,69
Cl ⁻	1,81

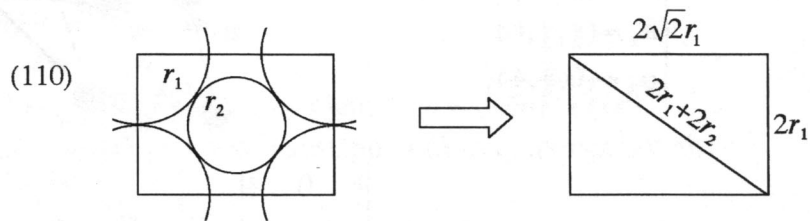
Gränsfallet i NaCl-strukturen (r_1 förutsätts vara den större jonradien):

$$2r_1 = \sqrt{2}(r_1 + r_2) \Rightarrow \frac{r_2}{r_1} = \sqrt{2} - 1 \approx 0,41$$

(1) och (2) kan uppfyllas om $\frac{r_2}{r_1} > \sqrt{2} - 1 \approx 0,41$

Gränsfallet i CsCl-strukturen (r_1 förutsätts vara den större jonradien):

$$(2r_1 + 2r_2)^2 = 8r_1^2 + 2r_2^2 \Rightarrow \frac{r_2}{r_1} = \sqrt{3} - 1 \approx 0,73$$

(1) och (2) kan uppfyllas om $\frac{r_2}{r_1} > \sqrt{3} - 1 \approx 0,73$

NaCl: $\frac{r_2}{r_1} = \frac{r_{Na^+}}{r_{Cl^-}} = \frac{0,95}{1,81} \approx 0,52$

Endast NaCl-strukturen är geometriskt möjlig!

CsCl: $\frac{r_2}{r_1} = \frac{r_{Cs^+}}{r_{Cl^-}} = \frac{1,69}{1,81} \approx 0,93$

Båda strukturerna är geometriskt möjliga, men CsCl-strukturen ger kontakt med fler grannjoner (8 i stället för 6)!

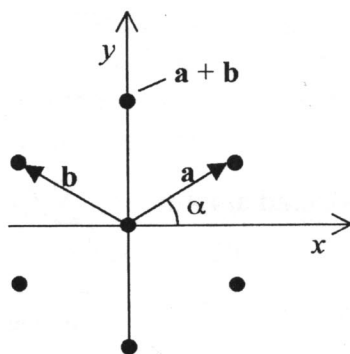

D2.

Hexagonalt gitter (med parametrar a och c):

Reella rummet:

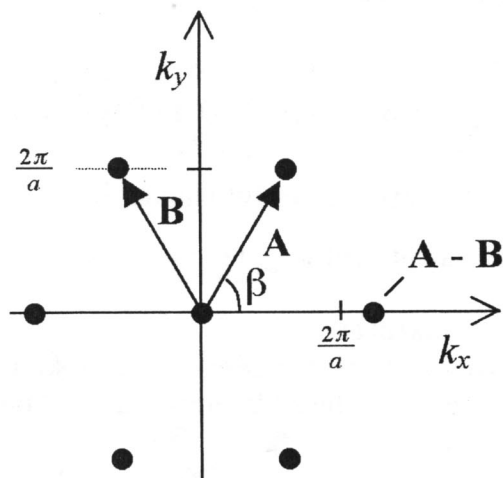
$$\begin{cases} \mathbf{a} = \frac{\sqrt{3}a}{2} \hat{x} + \frac{a}{2} \hat{y} \\ \mathbf{b} = -\frac{\sqrt{3}a}{2} \hat{x} + \frac{a}{2} \hat{y} \\ \mathbf{c} = c \hat{z} \end{cases}$$

$$\begin{aligned} |\mathbf{a}| &= |\mathbf{b}| = a \\ |\mathbf{c}| &= c \\ \alpha &= \arctan \frac{1}{\sqrt{3}} = 30^\circ \end{aligned}$$

Reciproka rummet:

$$\begin{cases} \mathbf{A} = \frac{2\pi \mathbf{b} \times \mathbf{c}}{\mathbf{a} \cdot (\mathbf{b} \times \mathbf{c})} = \dots = \frac{2\pi}{\sqrt{3}a} \hat{x} + \frac{2\pi}{a} \hat{y} \\ \mathbf{B} = \frac{2\pi \mathbf{c} \times \mathbf{a}}{\mathbf{b} \cdot (\mathbf{c} \times \mathbf{a})} = \dots = -\frac{2\pi}{\sqrt{3}a} \hat{x} + \frac{2\pi}{a} \hat{y} \\ \mathbf{C} = \frac{2\pi \mathbf{b} \times \mathbf{c}}{\mathbf{a} \cdot (\mathbf{b} \times \mathbf{c})} = \dots = \frac{2\pi}{c} \hat{z} \end{cases}$$

$$\begin{aligned} |\mathbf{A}| &= |\mathbf{B}| = \frac{4\pi}{\sqrt{3}a} \\ |\mathbf{C}| &= \frac{2\pi}{c} \end{aligned}$$

$$\beta = \arctan \sqrt{3} = 60^\circ$$

Detta är ett hexagonalt gitter med parametrar $\frac{4\pi}{\sqrt{3}a}$ och $\frac{2\pi}{c}$, roterat 30° relativt reella rummet

Alternativ metod:

- Utnyttja att (1) $\mathbf{A} \cdot \mathbf{a} = 2\pi$
 (2) $\mathbf{A} \cdot \mathbf{b} = 0$
 (3) $\mathbf{A} \cdot \mathbf{c} = 0$

(2) & (3) innebär att $\mathbf{A}$ är vinkelrät mot $\mathbf{b}$ och $\mathbf{c}$, vilket ger riktningen på $\mathbf{A}$.

(1) $\Rightarrow |\mathbf{A}| = \frac{2\pi}{|\mathbf{a}| \cos \gamma}$, där γ är vinkeln mellan $\mathbf{A}$ och $\mathbf{a}$.

I detta fall är $\gamma = 30^\circ$, och vi får att $|\mathbf{A}| = \frac{2\pi}{a \cos 30^\circ} = \frac{4\pi}{\sqrt{3}a}$

Storlek och riktning på $\mathbf{B}$ och $\mathbf{C}$ fås på samma sätt.

D8.

Atompositioner:

$$\mathbf{R}_{mnpj} = \underbrace{ma + nb + pc}_{\mathbf{R}_{mnp}} + \underbrace{\mathbf{R}_j}_{\text{bas}}$$

gittervektor

$$\Delta \mathbf{k} = \mathbf{k}' - \mathbf{k}$$

$$\mathbf{G}_{hkl} = \frac{2\pi}{a} (h, k, l)$$

reciprok gittervektor

$$\text{Diffrakterad amplitud} \propto \left(\sum_j f_j e^{-i\Delta \mathbf{k} \cdot \mathbf{R}_j} \right) \times \left(\sum_{mnp} e^{-i\Delta \mathbf{k} \cdot \mathbf{R}_{mnp}} \right)$$

Strukturfaktor

Gittersumma

NaCl-struktur:

fcc med bas A: (0,0,0), B: (1/2, 0, 0)

Förväntade Braggreflexer: (111), (200), (220), (311) etc
(alla hkl udda eller alla jämna)

Strukturfaktorn:

$$S_{hkl} = \sum_j f_j e^{i2\pi(hu_j + kv_j + lw_j)}$$

Summation över atomerna i basen, med koordinater (u_j, v_j, w_j) m a p cellens basvektorer.

$$S_{hkl} = f_A e^{i2\pi \cdot 0} + f_B e^{i2\pi \cdot h/2} = f_A + f_B (-1)^h$$

KBr:

$$f_{K^+} \neq f_{Br^-} \Rightarrow S_{hkl} \neq 0 \quad \text{olika formfaktorer tar inte ut varandra}$$

KCl:

$$f_{K^+} \approx f_{Cl^-} \Rightarrow S_{hkl} \approx f[1 + (-1)^h] = 0 \quad \text{om } h \text{ är udda}$$

$\Rightarrow$ Braggreflexer endast för jämna hkl

(Ekvivalent med sc-gitter med parameter a/2)

D10.

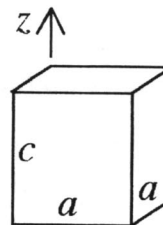
Övergångar mellan olika kristallstrukturer

Om en Braggreflex splittras upp tyder detta på övergång till en struktur med lägre symmetri. Betrakta en övergång från kubisk till tetragonal struktur:

Tetragonal enhetscell:

$$d_{400} = d_{040} = \frac{a}{4}$$

$$d_{004} = \frac{c}{4}$$

Diffraktionvillkor enligt Bragg:

$$2d_{hkl} \sin \theta = \lambda$$

För en kubisk struktur blir θ samma för reflexerna (400), (040) och (004).

För den tetragonala strukturen får reflexerna (400) och (040) vinkeln θ_1 , medan reflexen (004) får en avvikande vinkel θ_2 .

Den slumpmässiga orienteringen av kristallerna vid pulverdiffraktion innebär att man ser alla tillåtna reflexer. Eftersom dubbelt så många plan ger reflexer med vinkeln θ_1 , kommer intensiteten vid denna vinkel att vara dubbelt så stor som vid θ_2 . Såväl splittringen som intensitetsförhållandet kan alltså förklaras av en övergång från kubisk till tetragonal struktur.

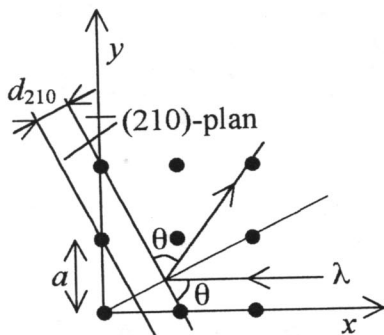
Siffervärden: $\lambda = 1,932 \text{ \AA}$; $2\theta_1 = 163,38^\circ$; $2\theta_2 = 161,48^\circ$
 (Obs! Diffractionsvinkeln = 2θ)

Braggvillkoret ger: $2 \frac{a}{4} \sin \theta_1 = \lambda \Rightarrow a = \frac{2\lambda}{\sin \theta_1} = 3,905 \text{ \AA}$

På samma sätt: $c = \frac{2\lambda}{\sin \theta_2} \Rightarrow \frac{c}{a} = \frac{\sin \theta_1}{\sin \theta_2} = 1.0026$

D14. Diffraction i enkristall

I reella rummet:

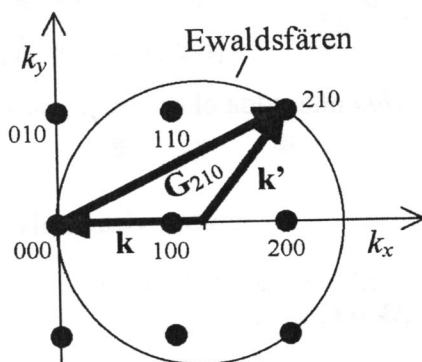

Diffractionsvillkor enligt Bragg:

$$2d_{210} \sin \theta = \lambda \quad (1:a \text{ ordningen})$$

$$d_{210} = \frac{a}{\sqrt{2^2 + 1^2 + 0^2}} = \frac{a}{5}$$

I reciproka rummet:

$$\mathbf{G}_{hkl} = \frac{2\pi}{a}(h, k, l)$$

Diffractionsvillkor enligt Laue:

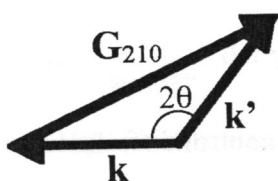
$$\mathbf{k}' - \mathbf{k} = \mathbf{G}_{210}$$

$$|\mathbf{k}'| = |\mathbf{k}| = \frac{2\pi}{\lambda}$$

vektor för infallande stråle

$$\mathbf{k} = \frac{2\pi}{\lambda}(-1, 0, 0)$$

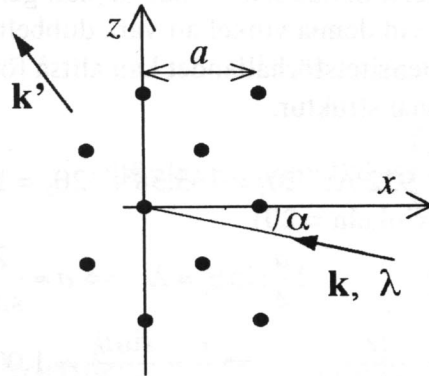
$$\mathbf{k}' = \underbrace{\frac{2\pi}{\lambda}(-1, 0, 0)}_{|\mathbf{k}|} + \underbrace{\frac{2\pi}{a}(2, 1, 0)}_{\mathbf{G}_{210}}$$

D16.

Diffraction i aluminiumkristall

(010)-planet:

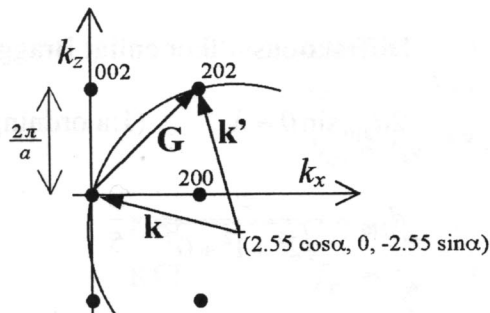

fcc-struktur
 $a = 4,04 \text{ \AA}$
 $\alpha = 11,31^\circ$
 $\lambda = 1,585 \text{ \AA}$

Diffractionsvillkor: $\Delta \mathbf{k} = \mathbf{k}' - \mathbf{k} = \mathbf{G}$

Reciproka rummet:

$$k = \frac{2\pi}{\lambda} = \frac{2\pi}{a} \cdot \frac{a}{\lambda} = \frac{2\pi}{a} \cdot 2,55$$

Reciprok gitterpunkt på Ewaldsfärens yta: 202

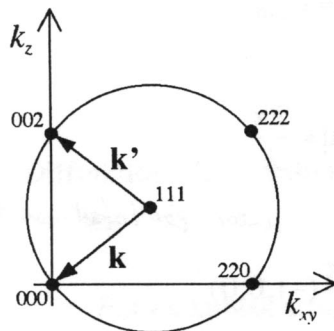
D23.

Elektronendiffraktion: Elektroner infaller vinkelrätt mot Cu(111)-yta.

[fcc, $a = 3,60 \text{ \AA}$]

Reciproka rummet: $\mathbf{G}_{hkl} = \frac{2\pi}{a}(h, k, l)$ (hkl alla udda eller alla jämna)

Vid tredimensionell diffraction:

$$\Delta \mathbf{k} = \mathbf{G}$$

$$k_{\min} = \frac{2\pi}{a} \sqrt{3}$$

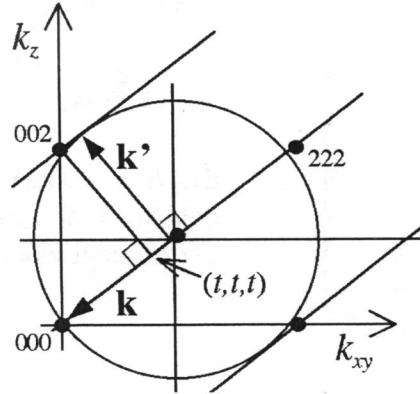
Denna konstruktion är giltig för röntgen- och neutrondiffraction.

Elektrondiffraktion mot yta: Elektronerna tränger endast in några få atomlager.

⇒ Interferensen mellan olika atomlager blir ofullständig.

⇒ Tvådimensionell diffraktion: $\Delta \mathbf{k}_{\parallel} = \mathbf{G}_{\parallel}$ (komponenter parallella med ytan)

Ewaldkonstruktion: reciproka gitterpunkter dras ut till linjer $\perp$ mot ytan.

$$\mathbf{k}' = \frac{2\pi}{a}(-t, -t, 2-t)$$

$$\mathbf{k}' \perp \mathbf{G}_{111} \Rightarrow -t - t + 2 - t = 0 \Leftrightarrow t = \frac{2}{3}$$

$$\Rightarrow \mathbf{k}' = \frac{2\pi}{a} \left(-\frac{2}{3}, -\frac{2}{3}, \frac{4}{3} \right)$$

$$\Rightarrow k_{\min} = |\mathbf{k}'| = \sqrt{\frac{32}{3}} \cdot \frac{\pi}{a}$$

$$E_{\min} = \frac{\hbar^2 k_{\min}^2}{2m} = \frac{4\hbar^2}{3a^2 m} = \underline{31.0 \text{ eV}}$$

P2.

Självdiffusion i koppar:

$$E_m = 0.8 \text{ eV} = 1.28 \times 10^{-19} \text{ J}$$

$$D_{s1} = 3.43 \times 10^{-15} \text{ cm}^2/\text{s} \text{ vid } T_1 = 700 \text{ K}$$

$$D_{s2} = 1.65 \times 10^{-11} \text{ cm}^2/\text{s} \text{ vid } T_2 = 1000 \text{ K}$$

Självdiffusion: $D_s(T) \propto e^{-\frac{E_v + E_m}{k_B T}}$ ($E_v =$ vakansenergi;
 $E_m =$ migrationsenergi)

$$\Rightarrow \begin{cases} D_{s1} = A e^{-\frac{E_v + E_m}{k_B T_1}} \\ D_{s2} = A e^{-\frac{E_v + E_m}{k_B T_2}} \end{cases} \Rightarrow \frac{D_{s2}}{D_{s1}} = e^{-\frac{E_v + E_m}{k_B} \left(\frac{1}{T_2} - \frac{1}{T_1} \right)}$$

$$\Leftrightarrow E_v = k_B \frac{\ln \frac{D_{s2}}{D_{s1}}}{\frac{1}{T_1} - \frac{1}{T_2}} - E_m = \underline{1.45 \times 10^{-19} \text{ J}} (= 0.9 \text{ eV})$$

Vakanskoncentration: $e^{-\frac{E_v}{k_B T}}$

(starkt temperaturberoende)

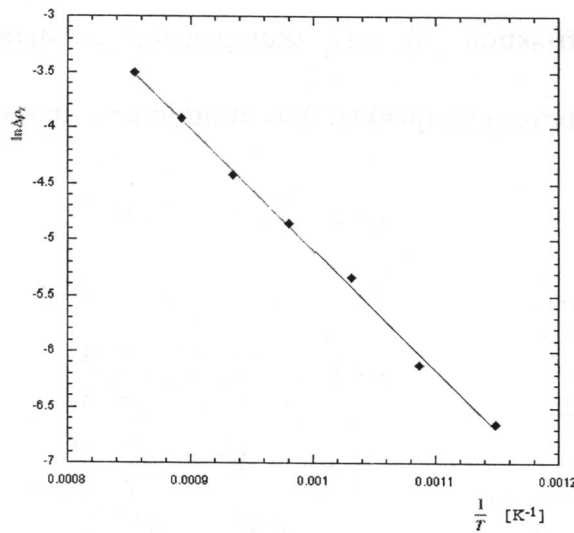
P3.

"Quenching"

Vid hög temperatur bestäms vakanskoncentrationen av den termiska jämvikten. Vid hastig nedkylning bevaras vakanserna, vilket ger ett extra bidrag till resistiviteten vid låg temperatur.

$$\Delta \rho_T = C e^{-\frac{E_v}{k_B T}} \Rightarrow \ln \Delta \rho_T = \ln C - \frac{E_v}{k_B T}$$

Plotta $\ln \Delta \rho_T$ som funktion av $\frac{1}{T}$:

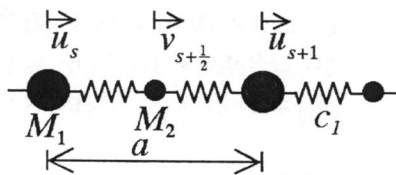
Rät linje med lutning $-\frac{E_v}{k_B}$

Anpassning ger:

$$\Delta \rho_T = 3,34 e^{\frac{0,94 \text{ eV}}{k_B T}} \mu\Omega\text{cm}$$

dvs $E_v = 0.94 \text{ eV}$,
och $\Delta \rho_T$ är $3,34 \mu\Omega\text{cm}$
per procent vakanser

V1. Två-atomig linjär kedja:

Rörelseekvationer:

$$\begin{cases} M_1 \ddot{u}_s = c_1 (v_{s+\frac{1}{2}} + v_{s-\frac{1}{2}} - 2u_s) \\ M_2 \ddot{v}_{s+\frac{1}{2}} = c_1 (u_{s+1} + u_s - 2v_{s+\frac{1}{2}}) \end{cases}$$

Ansats:

$$\begin{cases} u_s = u e^{i(ksa - \omega t)} \\ v_{s+\frac{1}{2}} = v e^{i[k(s+\frac{1}{2}) - \omega t]} \end{cases}$$

Insättning ger:

$$\begin{cases} -\omega^2 M_1 u = c_1 (v e^{\frac{ika}{2}} + v e^{-\frac{ika}{2}} - 2u) \\ -\omega^2 M_2 v = c_1 (u e^{\frac{ika}{2}} + u e^{-\frac{ika}{2}} - 2v) \end{cases}$$

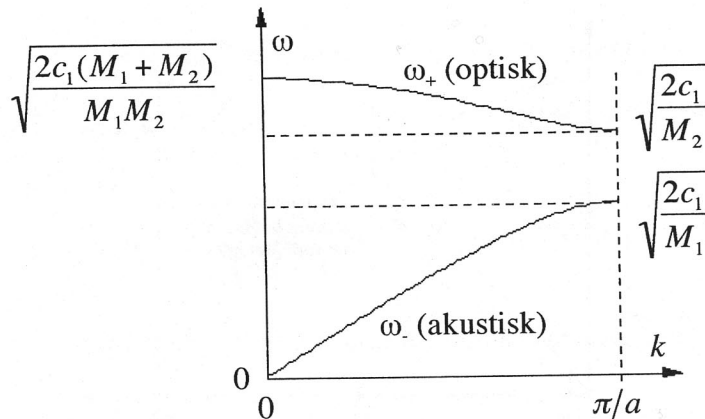
$$\Leftrightarrow \begin{cases} (\omega^2 M_1 - 2c_1)u + 2c_1 \left(\cos \frac{ka}{2} \right) v = 0 & (*) \\ 2c_1 \left(\cos \frac{ka}{2} \right) u + (\omega^2 M_2 - 2c_1)v = 0 & (**) \end{cases}$$

Ekvationssystemet har icke-triviala lösningar om

$$(\omega^2 M_1 - 2c_1)(\omega^2 M_2 - 2c_1) - 4 \cos^2 \frac{ka}{2} = 0 \quad \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow M_1 M_2 \omega^4 - 2c_1(M_1 + M_2)\omega^2 + 4c_1 \underbrace{(1 - \cos^2 \frac{ka}{2})}_{\sin^2 \frac{ka}{2}} = 0$$

$$\Rightarrow \omega^2 = c_1 \frac{M_1 + M_2}{M_1 M_2} \pm \sqrt{c_1^2 \left(\frac{M_1 + M_2}{M_1 M_2} \right)^2 - \frac{4c_1^2}{M_1 M_2} \sin^2 \frac{ka}{2}}$$

Optisk mod:

$$(*) \Rightarrow \frac{u}{v} = \frac{\cos \frac{ka}{2}}{1 - \frac{\omega^2 M_1}{2c_1}}$$

$$|k| < \frac{\pi}{a} \Rightarrow \cos \frac{ka}{2} > 0 \quad \Rightarrow \quad \frac{u}{v} < 0$$

(zongränsen undantagen)

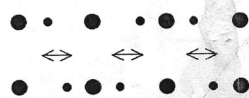
$$\omega^2 > \frac{2c_1}{M_1} \Rightarrow 1 - \frac{\omega^2 M_1}{2c_1} < 0$$

$\therefore M_1 \text{ och } M_2 \text{ rör sig i motsatta riktningar!}$

På zongränsen:

$$k = \frac{\pi}{a} \Rightarrow \begin{cases} u_s = -u_{s+1} \\ v_{s-\frac{1}{2}} = -v_{s+\frac{1}{2}} \end{cases}$$

Optisk mod: (*) $\Rightarrow u = 0$

De mindre atomerna svänger som harmoniska oscillatorer med $\omega_0 = \sqrt{2c_1/M_2}$.

Akustisk mod: (***) $\Rightarrow v = 0$

De större atomerna svänger som harmoniska oscillatorer med $\omega_0 = \sqrt{2c_1/M_1}$.

Antal moder med ω i intervallet $[\omega, \omega+d\omega]$ och $k \geq 0$:

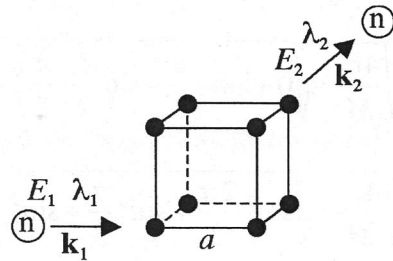
↙ Pga lika många moder med $k \leq 0$

$$\frac{1}{2} N(\omega) d\omega = \frac{dk}{\Delta k} \Rightarrow N(\omega) = \frac{2}{\Delta k} \frac{d\omega}{dk} = \frac{2L}{2\pi \sqrt{\frac{4c_1}{M} \frac{a}{2} \cos \frac{ka}{2}}} =$$

$$= \frac{2N}{\pi \sqrt{\frac{4c_1}{M} \sqrt{1 - \sin^2 \frac{ka}{2}}}} =$$

$$= \frac{2N}{\pi \sqrt{\omega_0^2 - \omega^2}}$$

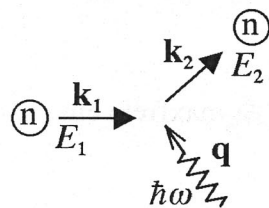
V10. Inelastisk neutronspridning

$a = 4,25 \text{ \AA}$
$m_n = 1,67 \times 10^{-27} \text{ kg}$
$\lambda_1 = 3,50 \text{ \AA}$
$\mathbf{k}_1 // [100]$
$\lambda_2 = 2,33 \text{ \AA}$
$\mathbf{k}_2 // [111]$

$$\mathbf{G}_{hkl} = \frac{2\pi}{a} (h, k, l)$$

1:a BZ: $|k_x|, |k_y|, |k_z| \leq \frac{\pi}{a} = 0,74 \text{ \AA}^{-1}$

a) $\lambda_2 < \lambda_1 \Rightarrow E_2 > E_1$,
dvs neutronerna vinner energi
 $\Rightarrow$ fononer förintas

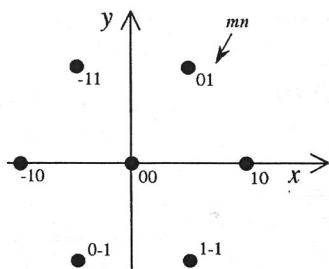
b) Energikonservering: $E_1 + \hbar\omega = E_2$

$$\Rightarrow \omega = \frac{1}{\hbar} (E_2 - E_1) = \frac{\hbar}{2m_n} \left[\left(\frac{2\pi}{\lambda_2} \right)^2 - \left(\frac{2\pi}{\lambda_1} \right)^2 \right] =$$

$$= \frac{\pi\hbar}{m_n} \left(\frac{1}{\lambda_2^2} - \frac{1}{\lambda_1^2} \right) = 1,29 \times 10^{13} \text{ rad/s}$$

Gitterpunkter ges av $\mathbf{r}_{mn} = m\mathbf{a}_1 + n\mathbf{a}_2$

Transversella vibrationer: $\mathbf{u} \perp xy$ -planet

Rörelseekvationen för centrala atomen med kraftverkan mellan närmaste grannar:

$$M\ddot{u}_{00} = c_1(u_{10} + u_{-10} + u_{01} + u_{0-1} + u_{1-1} + u_{-1-1} - 6u_{00})$$

Ansats: $u_{mn} = u_0 e^{i[\mathbf{k} \cdot (m\mathbf{a}_1 + n\mathbf{a}_2) - \omega t]}$

Insättning och division med $u_0 e^{-i\omega t}$ ger:

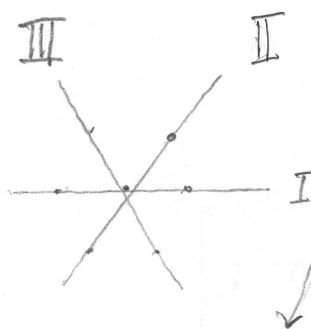
$$-\omega^2 M = c_1 [e^{i\mathbf{k} \cdot \mathbf{a}_1} + e^{-i\mathbf{k} \cdot \mathbf{a}_1} + e^{i\mathbf{k} \cdot \mathbf{a}_2} + e^{-i\mathbf{k} \cdot \mathbf{a}_2} + e^{i\mathbf{k} \cdot (\mathbf{a}_1 - \mathbf{a}_2)} + e^{-i\mathbf{k} \cdot (\mathbf{a}_1 - \mathbf{a}_2)} - 6]$$

$$\Rightarrow \omega = \sqrt{\frac{4c_1}{M}} \cdot \sqrt{\underbrace{\sin^2 \frac{\mathbf{k} \cdot \mathbf{a}_1}{2}}_I + \underbrace{\sin^2 \frac{\mathbf{k} \cdot \mathbf{a}_2}{2}}_II + \underbrace{\sin^2 \frac{\mathbf{k} \cdot (\mathbf{a}_1 - \mathbf{a}_2)}{2}}_III}$$

Insättning av gittervektorer och $\mathbf{k}$ -punkter ger frekvenserna:

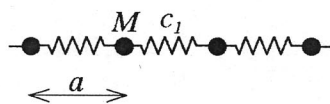
$$\omega_M = \sqrt{\frac{4c_1}{M}} \cdot \sqrt{0 + \sin^2 \frac{\pi}{2} + \sin^2 \left(-\frac{\pi}{2}\right)} = \sqrt{\frac{8c_1}{M}}$$

$$\omega_K = \sqrt{\frac{4c_1}{M}} \cdot \sqrt{\sin^2 \frac{2\pi}{3} + \sin^2 \frac{\pi}{3} + \sin^2 \frac{\pi}{3}} = \sqrt{\frac{9c_1}{M}} = 3\sqrt{\frac{c_1}{M}}$$

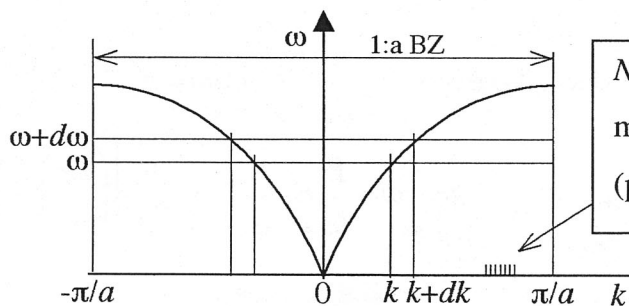
De olika termerna svarar mot svängningar i olika riktningar enligt figur ovan.

V7. Linjär kedja:

$$L = Na$$

$$\omega = \sqrt{\frac{4c_1}{M}} \left| \sin \frac{ka}{2} \right|, \Rightarrow \text{maxfrekvens: } \omega_0 = \sqrt{\frac{4c_1}{M}}$$

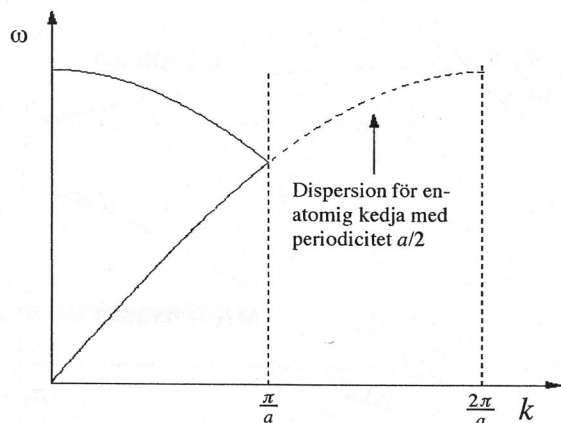
N tillåtna värden på k med mellanrum $\Delta k = \frac{2\pi}{L}$ (pga periodiska randvillkor)

Det vill säga: Tillståndstätheten i k-rummet är konstant.

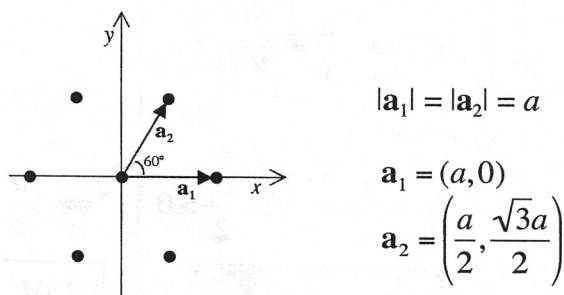
Vad händer om $M_1 \rightarrow M_2$?

Sätt $M_1 = M_2 = M$ i dispersionsrelationen:

$$\begin{aligned}\omega^2 &= c_1 \frac{2M}{M^2} \pm \sqrt{c_1^2 \frac{4M^2}{M^4} - \frac{4c_1^2}{M^2} \sin^2 \frac{ka}{2}} = \\ &= \frac{2c_1}{M} \left(1 \pm \sqrt{1 - \sin^2 \frac{ka}{2}} \right) = \frac{2c_1}{M} \left(1 \pm \cos \frac{ka}{2} \right)\end{aligned}$$

V2. Tvådimensionellt tätpackat gitter (nät)

$$|\mathbf{a}_1| = |\mathbf{a}_2| = a$$

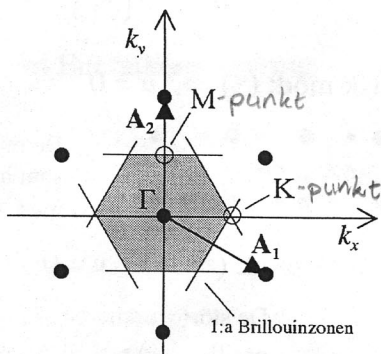
$$\mathbf{a}_1 = (a, 0)$$

$$\mathbf{a}_2 = \left(\frac{a}{2}, \frac{\sqrt{3}a}{2} \right)$$

Konstruera reciproka gittervektorer $\mathbf{A}_1, \mathbf{A}_2$

$$\begin{cases} \mathbf{A}_1 \cdot \mathbf{a}_1 = 2\pi \\ \mathbf{A}_1 \cdot \mathbf{a}_2 = 0 \end{cases} \Rightarrow \mathbf{A}_1 = \frac{2\pi}{a} \left(1, \frac{-1}{\sqrt{3}} \right)$$

På samma sätt fås $\mathbf{A}_2 = \frac{2\pi}{a} \left(0, \frac{2}{\sqrt{3}} \right)$

Icke-ekvivalenta symmetri-punkter på zongränsen:

$$M: \left(0, \frac{2\pi}{\sqrt{3}a} \right)$$

$$K: \left(\frac{4\pi}{3a}, 0 \right)$$

Det finns sex M-punkter och sex K-punkter.

Rörelsemängdskonservering: $\mathbf{k}_1 + \mathbf{q} = \mathbf{k}_2 (\pm \mathbf{G})$

$$\Rightarrow \mathbf{q} = \mathbf{k}_2 - \mathbf{k}_1 = \frac{2\pi}{\lambda_2} \cdot \frac{(1,1,1)}{\sqrt{3}} - \frac{2\pi}{\lambda_1} (1,0,0) = (-0.24, 1.56, 1.56) \text{ \AA}^{-1}$$

$\mathbf{q}$ hamnar utanför 1:a Brillouin-zonen; minska med $\mathbf{G}_{011}$

$$\Rightarrow \mathbf{q}' = \mathbf{q} - \mathbf{G}_{011} = \mathbf{q} - \frac{2\pi}{a} (0,1,1) = (-0.24, 0.08, 0.08) \text{ \AA}^{-1}$$

E1.

Tillståndstäthet i elektrongasen

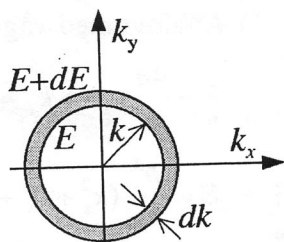
Frielektronmodellen: $E = \frac{\hbar^2 k^2}{2m}$

Antal elektrontillstånd med energier i intervallet $[E, E+dE]$?

Tredimensionellt: $N(E)dE = 2N_k d^3k$ (2 elektroner per $\mathbf{k}$ -tillstånd)

Tillståndstätheten i $\mathbf{k}$ -rummet: $N_k = \frac{V}{8\pi^3}$

Volymen i $\mathbf{k}$ -rummet som innehåller dessa tillstånd är ett sfäriskt skal med radie k och tjocklek $dk \Rightarrow d^3k = 4\pi k^2 dk$

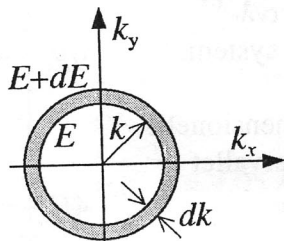

$$N(E) = 2 \frac{V}{8\pi^3} \cdot \frac{4\pi k^2}{\frac{dE}{dk}} = \frac{Vm}{\pi^2 \hbar^2} k = \frac{V\sqrt{2m^3 E}}{\pi^2 \hbar^3}$$

dvs $N(E) = C_3 E^{1/2}$, med $C_3 = \frac{V\sqrt{2m^3}}{\pi^2 \hbar^3}$.

Tvådimensionellt: $N(E)dE = 2N_k d^2k$, där $N_k = \frac{A}{4\pi^2}$

Arean i $\mathbf{k}$ -rummet är nu en cirkulär ring med radie k och tjocklek $dk \Rightarrow d^2k = 2\pi k dk$

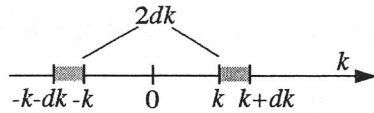

$$N(E) = 2 \frac{A}{4\pi^2} \cdot \frac{2\pi k}{\frac{dE}{dk}} = \frac{Am}{\pi \hbar^2}$$

dvs $N(E) = C_2 E^0$, med $C_2 = \frac{Am}{\pi \hbar^2}$

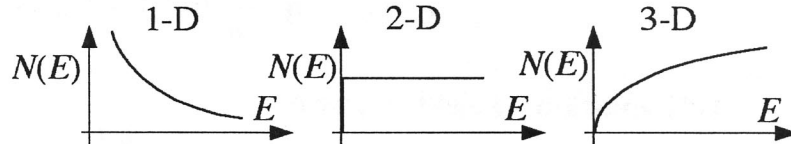
Endimensionellt: $N(E)dE = 2N_k \cdot 2dk$, där $N_k = \frac{L}{2\pi}$

Tillstånden finns i två segment av k -linjen med sammanlagda längden $2dk$.

$$N(E) = 2 \frac{L}{2\pi} \cdot 2 \frac{1}{\frac{dE}{dk}} = \frac{2L}{\pi} \cdot \frac{m}{\hbar^2 k} =$$

$$= \frac{2Lm}{\pi \hbar^2} \sqrt{\frac{\hbar^2}{2mE}}, \quad \text{dvs } N(E) = C_1 E^{-1/2}, \quad \text{med } C_1 = \frac{L\sqrt{2m}}{\pi \hbar}$$

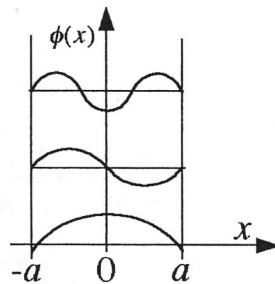
E2(a). Tvådimensionell kvantgrop

$$U = \begin{cases} 0 & \text{för } |x| < a \\ \infty & \text{för } |x| > a \end{cases}$$

$$\psi(x, y, z) = \phi(x) e^{i(k_y y + k_z z)}, \quad \text{där } \phi(x) = (A \cos k_x x + B \sin k_x x)$$

$$\text{Randvillkor: } \psi(x, y, z) = 0 \quad \text{för } |x| \geq a \quad (\approx \text{en atomradie})$$

$\Rightarrow$ Diskreta värden på k_x :

Analogt med vågor på inspänd sträng:

$$\lambda = \frac{4a}{n} \quad \Rightarrow \quad k_x = n \cdot \frac{\pi}{2a}, \quad n = 1, 2, \dots$$

$$E = \frac{\hbar^2}{2m} (k_x^2 + k_y^2 + k_z^2) = \underbrace{\frac{\pi^2 \hbar^2}{8ma^2}}_{= E_0} n^2 + \frac{\hbar^2}{2m} \underbrace{(k_y^2 + k_z^2)}_{k_{\parallel}^2}$$

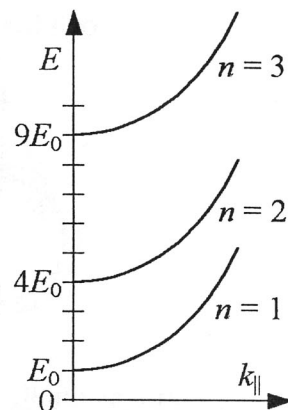
$$\text{Lägsta energinivån för } n = 1, k_x = k_y = 0: \quad E_0 = \frac{\pi^2 \hbar^2}{8ma^2}$$

$$(\text{Exempel: } a = 2 \text{ \AA} \Rightarrow E_0 = 2,3 \text{ eV})$$

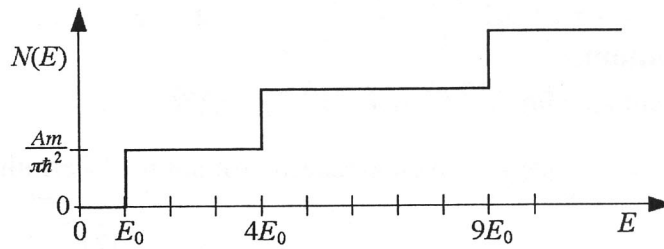
Kan ses som delvis överlappande tvådimensionellt system.

"Rent" tvådimensionellt beteende i intervallet från E_0 till $4E_0$.

$$k_{\parallel} = \sqrt{k_x^2 + k_y^2}$$

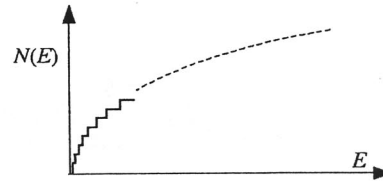

Varje $\phi(x)$ -tillstånd bidrar med $\frac{Am}{\pi\hbar^2}$ till $N(E)$:

Tjockare kvantgropar:

Mer tredimensionellt utseende

E3.

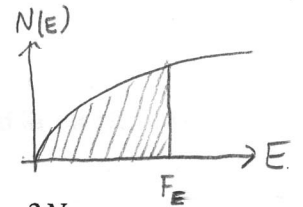
Elektrongasens tillståndstäthet

Tredimensionell elektrongas: $N(E) = C_3 \sqrt{E}$

Vid 0 K är alla tillstånd upp till E_F fyllda.

Total antalet elektroner:

$$N = \int_0^{E_F} N(E) dE = C_3 \int_0^{E_F} \sqrt{E} dE = C_3 \frac{2}{3} E_F^{3/2} \Rightarrow C_3 = \frac{3N}{2E_F^{3/2}}$$

Totala kinetiska energin:

$$E_K = \int_0^{E_F} E N(E) dE = \frac{3N}{2E_F^{3/2}} \int_0^{E_F} E^{3/2} dE = \frac{3}{5} N E_F$$

Medelenergin hos en elektron är $\frac{2}{5}$ av Fermienergin.

E5.

Frielektronmodellen

Elektrongasens tillståndstäthet: $N(E) = \frac{V\sqrt{2m^3}}{\pi^2\hbar^3} \sqrt{E}$ (I)

Genomsnittlig separation mellan energinivåerna: $\Delta E = \frac{1}{N(E)}$ (II)

Nära E_F : $\Delta E = \frac{1}{N(E_F)}$ → Antal valenselektroner per cell

Al:
fcc, $a = 4,05 \text{ \AA}$
3 valens-
elektroner/atom

$\Rightarrow n = \frac{3 \cdot 4}{a^3} = 1,81 \times 10^{29} \text{ m}^{-3}$ (III)

$E_F = \frac{\hbar^2}{2m} (3\pi^2 n)^{2/3} = 1,87 \times 10^{-18} \text{ J}$ (IV)

$\Delta E = \frac{\pi^2 \hbar^3}{V \sqrt{2m^3 E_F}} = \frac{6,88 \times 10^{-48} \text{ Jm}^3}{V}$ (V)

sätt ihop (I - IV)

a) $V = 10 \text{ cm}^3 = 10 \times 10^{-6} \text{ m}^3 \Rightarrow \Delta E = 6,88 \times 10^{-43} \text{ J} = \underline{0,43 \times 10^{-23} \text{ eV}}$

b) $V = 10 \text{ } \mu\text{m}^3 = 10 \times 10^{-18} \text{ m}^3 \Rightarrow \Delta E = \underline{0,43 \times 10^{-11} \text{ eV}}$

c) $V = 100 \text{ } \text{Å}^3 = 100 \times 10^{-30} \text{ m}^3 \Rightarrow \Delta E = \underline{0,43 \text{ eV}}$ — energinivåerna märkbart separerade

— så tätt att kontinuerlig modell är en mycket god approximation.

E9.

Aluminium:

$E_F = 12 \text{ eV}; \rho = 3 \times 10^{-8} \Omega\text{m}$

De aktiva elektronerna rör sig med Fermihastigheten:

$$v_F = \sqrt{\frac{2E_F}{m}} = 2,05 \times 10^6 \text{ m/s}$$

$$E_F = \frac{\hbar^2}{2m} (3\pi^2 n)^{2/3} \Rightarrow n = \frac{1}{3\pi^2} \left(\frac{2mE_F}{\hbar^2} \right)^{3/2} = 1,9 \times 10^{29} \text{ m}^{-3}$$

τ : relaxationstid. Ju högre τ desto längre tid mellan elektronkrockar och därmed högre ledningsförmåga.

$$\frac{1}{\rho} = \sigma = \frac{ne^2\tau}{m} \Rightarrow \tau = \frac{m}{\rho ne^2} = 6,2 \times 10^{-15} \text{ s}$$

Fria medelväglängden $\Lambda = v_F \tau = \underline{128 \text{ Å}}$

Pålagt yttre fält: $E = 1000 \text{ V/m}$

ρ : resistiviteten

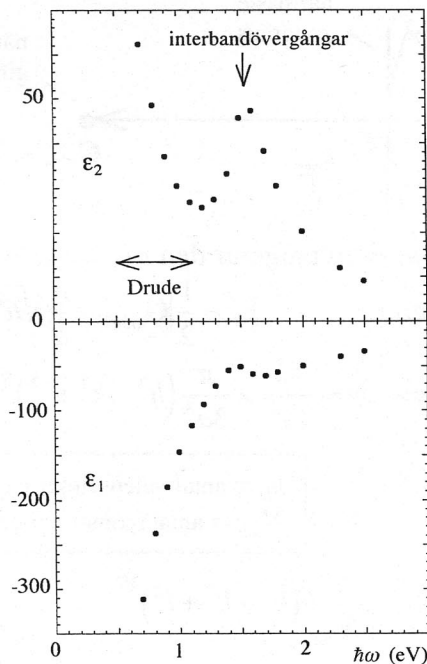
Strömtätheten: $j = \frac{E}{\rho}$
och $j = nev_D$ } $\Rightarrow nev_D = \frac{E}{\rho} \Leftrightarrow$

n täthet
 e antal laddningar
 v_D drifhastighet

$$\Leftrightarrow v_D = \frac{E}{ne\rho} = \underline{1,1 \text{ m/s}} \ll v_F$$

E11.

Optisk absorption

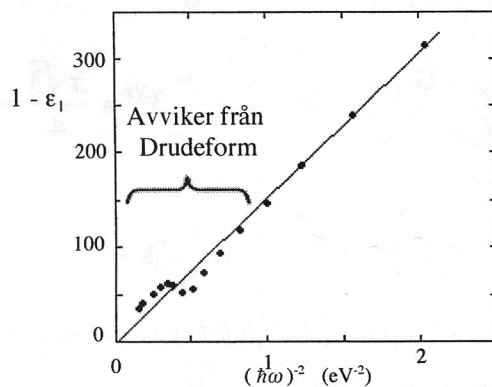

$$\text{Drude: } \begin{cases} \epsilon_1 = 1 - \frac{\omega_p^2}{\omega^2 + \tau^{-2}} \\ \epsilon_2 = \frac{1}{\omega\tau} \cdot \frac{\omega_p^2}{\omega^2 + \tau^{-2}} \end{cases}$$

Om $\omega\tau \ll 1$ gäller att

$$\begin{aligned} \epsilon_1 &\approx 1 - \frac{\omega_p^2}{\omega^2} = 1 - \frac{(\hbar\omega_p)^2}{(\hbar\omega)^2} \\ \Rightarrow 1 - \epsilon_1 &\approx \frac{(\hbar\omega_p)^2}{(\hbar\omega)^2} \end{aligned}$$

Plotta $1 - \epsilon_1$ som funktion av $\frac{1}{(\hbar\omega)^2}$!

Anpassning av rät linje ger:

$$\begin{aligned} (\hbar\omega_p)^2 &= 154 \text{ eV}^2 \\ \Rightarrow \hbar\omega_p &= \underline{12,4 \text{ eV}} \end{aligned}$$

E13.

Värmekapacitet

$$3,2 \text{ eV} = 5,12 \cdot 10^{-19} \text{ J}$$

Na: 1 valenselektron per atom; $E_F = 3,2 \times 10^{-19} \text{ J}$; $\theta_D = 160 \text{ K}$

Värmekapacitet vid $T = 300 \text{ K}$:

Gitterbidraget: $T > \theta_D \Rightarrow C_L \approx 3Nk_B$ (Dulong-Petits lag)

Elektronbidraget: $C_E = \frac{\pi^2}{3} k_B^2 N(E_F) T$ (*)

$$N(E) = \frac{3N}{2E_F^{3/2}} \sqrt{E} \quad (\text{se uppgift E3}) \Rightarrow N(E_F) = \frac{3N}{2E_F}$$

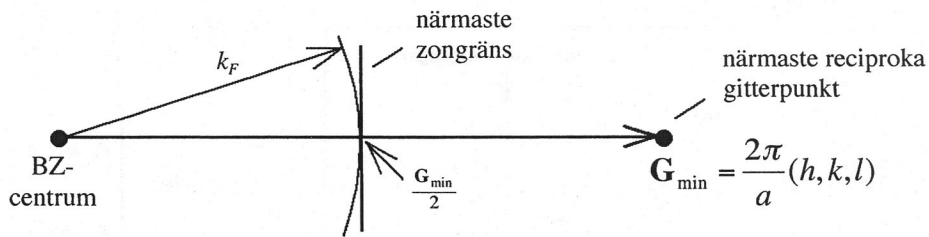
$$\text{Insättning i (*) ger: } C_E = \frac{\pi^2}{3} k_B^2 \frac{3N}{2E_F} T = \frac{\pi^2 k_B^2 N T}{2E_F}$$

$$\frac{C_L}{C_E} = \frac{3Nk_B \cdot 2E_F}{\pi^2 k_B^2 N T} = \frac{6E_F}{\pi^2 k_B T} = 75,2$$

$$\text{Elektronernas andel: } \frac{C_E}{C_E + C_L} = \frac{1}{1 + C_L/C_E} = 0,013 = \underline{1,3 \%}$$

EF1.

Fermisfär vid zongräns

Betrakta en Fermisfär (radie k_F) som tangerar den närmaste zongränsen:

Kubiska strukturer: $k_F = \frac{1}{2} |\mathbf{G}_{\min}| = \frac{\pi}{a} \sqrt{h^2 + k^2 + l^2}$

$$k_F = (3\pi^2 n)^{1/3} \Leftrightarrow n = \frac{k_F^3}{3\pi^2} = \frac{\pi}{3a^3} (h^2 + k^2 + l^2)^{3/2}$$

$$n = \frac{N}{V} = \frac{n_0 N_{\text{cell}}}{a^3}$$

n_0 = antal valenselektroner per atom
 N_{cell} = antal atomer per enhetscell

$$\Rightarrow n_0 = n \frac{a^3}{N_{\text{cell}}} = \frac{\pi}{3N_{\text{cell}}} (h^2 + k^2 + l^2)^{3/2}$$

bcc:

$$\left. \begin{matrix} \mathbf{G}_{\min} = \mathbf{G}_{110} \\ N_{\text{cell}} = 2 \end{matrix} \right\} \Rightarrow n_0 = \frac{\pi}{6} 2^{3/2} = \frac{\pi\sqrt{2}}{3} = 1.48$$

icke heltalslösningar
tillämpbart på
legeringar.

fcc:

$$\left. \begin{matrix} \mathbf{G}_{\min} = \mathbf{G}_{111} \\ N_{\text{cell}} = 4 \end{matrix} \right\} \Rightarrow n_0 = \frac{\pi}{12} 3^{3/2} = \frac{\pi\sqrt{3}}{4} = 1.36$$

EF2.

Tomma gittret

$$\mathbf{k} = \frac{2\pi}{a} (k'_x, k'_y, k'_z) \quad E = \frac{\hbar^2}{2m} |\mathbf{k} + \mathbf{G}|^2$$

fcc: $\mathbf{G}_{hkl} = \frac{2\pi}{a} (h, k, l)$ (h, k, l alla udda eller alla jämna)

[111]-riktningen: $k'_x = k'_y = k'_z = k'$

Zongräns: $k' = 1/2$ ($k' = 1$ svarar mot $\mathbf{G}_{111}$)

Beräkna banden för $0 \leq k' \leq 1/2$ (från Γ till L)

Γ origo
L mittpunkt på
hexagon

Använd normaliserad energi: $\lambda = E \frac{ma^2}{2\pi^2 \hbar^2}$

$$\Rightarrow \lambda = (k' - h)^2 + (k' - k)^2 + (k' - l)^2$$

Beräkna för de minsta $\mathbf{G}$ -vektorerna:

a) $\mathbf{G} = \{000\} \Rightarrow \lambda_1 = 3(k')^2$

↑ dimensionslös
vågvektor
↑ millerindex-k

b) $\mathbf{G} = \{111\} \Rightarrow \lambda_2 = 3(k' - 1)^2$

$$\Rightarrow \lambda_3 = 2(k' - 1)^2 + (k' + 1)^2$$

$$\Rightarrow \lambda_4 = (k' - 1)^2 + 2(k' + 1)^2$$

$$\Rightarrow \lambda_5 = 3(k' + 1)^2$$

c) $\mathbf{G} = \{200\} \Rightarrow \lambda_6 = (k' - 2)^2 + 2(k')^2$

$$\Rightarrow \lambda_7 = (k' + 2)^2 + 2(k')^2$$

(111)

$(\bar{1}11), (1\bar{1}1), (11\bar{1})$

$(\bar{1}\bar{1}1), (1\bar{1}\bar{1}), (\bar{1}1\bar{1})$

$(\bar{1}\bar{1}\bar{1})$

$(200), (020), (002)$

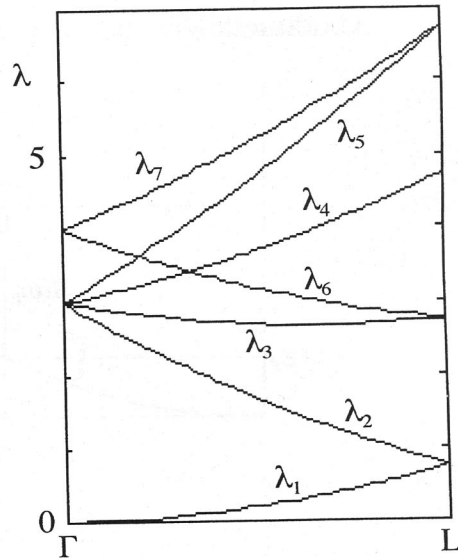
$(\bar{2}00), (0\bar{2}0), (00\bar{2})$

trefaldiga genererade
band

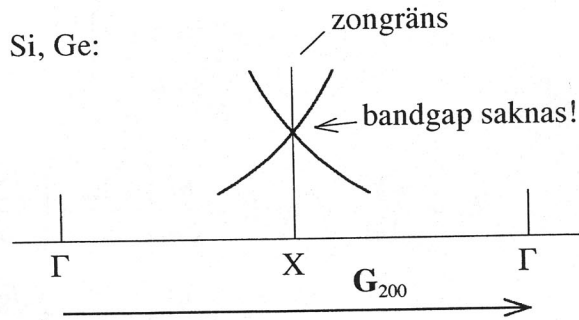
15 st på sju olika band

Tomma gittret (fcc):

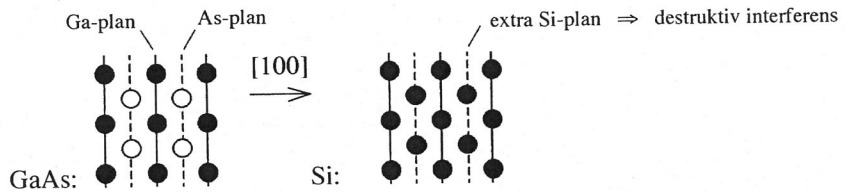
EF6. **Bandstruktur**

Diamantstruktur: fcc + bas (0,0,0) och (1/4,1/4,1/4)

Bandgap vid X orsakas av diffraktion med $\Delta\mathbf{k} = \mathbf{G}_{200}$.

$$\text{Men } S_{200} = f \left[1 + e^{i\frac{\pi}{2}(2+0+0)} \right] = 0 \Rightarrow \text{ingen 200-reflex} \\ \Rightarrow \text{inget bandgap}$$

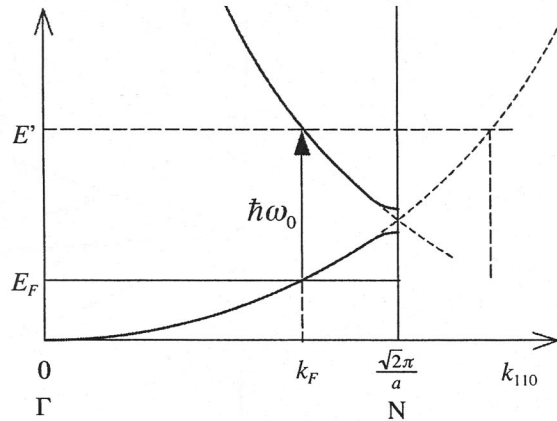

(Alternativt: $E_g = 2|V_G|$, men $V_G = 0$ då $S_G = 0$.)

Olika atomtyper med olika formfaktor, vilket gör att reflexerna inte tar ut varandra.

EF9.

Alkalimetaller: bcc, monovalenta, små bandgap

Minsta reciproka gittervektor:

$$\mathbf{G}_{\min} = \frac{2\pi}{a}(1,1,0)$$

Punkt på zongränsen närmast zoncentrum finns vid:

$$\frac{1}{2}\mathbf{G}_{\min} \text{ (N-punkten)}$$

Optisk absorptionskant vid $\hbar\omega_0$ (opåverkad av bandgapet)

Bandet under E_F är frielektronlikt:

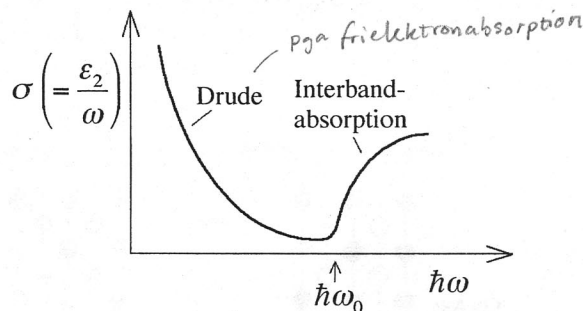
$$\left. \begin{aligned} k_F &= (3\pi^2 n)^{1/3} \\ n &= \frac{n_0 N_{\text{cell}}}{a^3} = \frac{2}{a^3} \end{aligned} \right\} \Rightarrow k_F = \frac{(6\pi^2)^{1/3}}{a}$$

$$E_F = \frac{\hbar^2 k_F^2}{2m} \text{ och } E' = \frac{\hbar^2}{2m} \left[\frac{\sqrt{2}\pi}{a} + \left(\frac{\sqrt{2}\pi}{a} - k_F \right) \right]^2 = \frac{\hbar^2}{2m} \left(\frac{\sqrt{8}\pi}{a} - k_F \right)^2 = \frac{\hbar^2}{2m} \left(\frac{8\pi^2}{a^2} - \frac{2\sqrt{8}\pi}{a} k_F + k_F^2 \right)$$

$$\frac{\hbar\omega_0}{E_F} = \frac{E' - E_F}{E_F} = \frac{\frac{8\pi^2}{a^2} - \frac{2\sqrt{8}\pi}{a} k_F}{k_F^2} = \frac{8\pi^2}{a^2 k_F^2} - \frac{2\sqrt{8}}{a k_F} = \frac{8\pi^2}{(6\pi^2)^{2/3}} - \frac{2\sqrt{8}}{(6\pi^2)^{1/3}} = 0,64$$

EF11.

"Myntmetaller"

Cu: $\hbar\omega_0 \approx 2 \text{ eV} \Rightarrow \lambda_0 = \frac{hc}{\hbar\omega_0} \approx 620 \text{ nm}$ (orangerött)

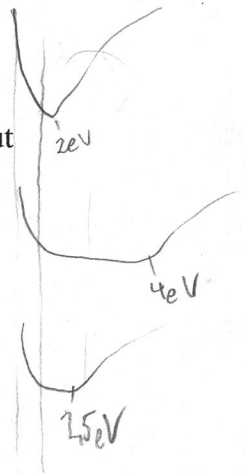
Absorberar alla synliga våglängder utom rött $\Rightarrow$ ser rött ut

Ag: $\hbar\omega_0 \approx 4 \text{ eV} \Rightarrow \lambda_0 \approx 310 \text{ nm}$ (UV)

Absorberar ej synligt ljus $\Rightarrow$ ser vitt ut

Au: $\hbar\omega_0 \approx 2,5 \text{ eV} \Rightarrow \lambda_0 \approx 500 \text{ nm}$ (blågrönt)

Absorberar främst blått och violett ljus $\Rightarrow$ ser gult ut (grönt i transmission)

H1.

Hålltillstånd

$$E = E_{\text{vmax}} - 10^{-37} k^2; \quad \text{Borttagen elektron: } k_e = 10^9 \text{ m}^{-1}$$

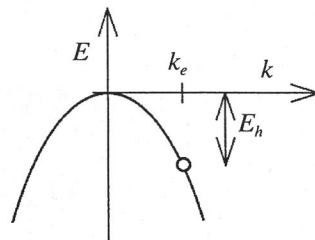
a) Elektronens effektiva massa: $m_e = \frac{\hbar^2}{\frac{d^2 E}{dk^2}} = \frac{\hbar^2}{-2 \times 10^{-37}} = -6 \times 10^{-32} \text{ kg}$

Hålets effektiva massa: $m_h = -m_e = 6 \times 10^{-32} \text{ kg} (= 0,06 m_0)$

b) $k_h = -k_e = -10^9 \text{ m}^{-1}$

c) $v_h = v_e = \frac{\hbar k_e}{m_e} = -2 \times 10^6 \text{ m/s}$

d) $E_h = 10^{-37} k^2 = 1 \times 10^{-19} \text{ J} = 0,6 \text{ eV}$

H3.

Germanium

Massverkans lag: $np = 4 \left(\frac{k_B T}{2\pi\hbar^2} \right)^3 (m_e m_h)^{3/2} e^{-\frac{E_g}{k_B T}}$

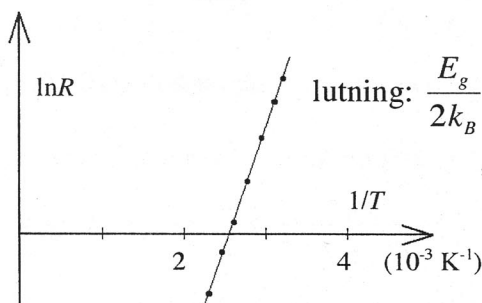
Intrinsisk halvledare: $n_i = p_i = 2 \left(\frac{k_B T}{2\pi\hbar^2} \right)^{3/2} (m_e m_h)^{3/4} e^{-\frac{E_g}{2k_B T}}$

Konduktivitet: $\sigma_i = n_i e \mu_e + p_i e \mu_h = A e^{-\frac{E_g}{2k_B T}}$

där $A = e(\mu_e + \mu_h) \cdot 2 \left(\frac{k_B T}{2\pi\hbar^2} \right)^{3/2} (m_e m_h)^{3/4}$ har försumbart T -beroende

För givet prov: $R \propto \overset{\text{resistivitet}}{\rho} = \frac{1}{\underset{\text{konduktivitet}}{\sigma}} \Rightarrow R = A' e^{\frac{E_g}{2k_B T}} \Leftrightarrow \ln R = \ln A' + \frac{E_g}{2k_B T}$

Plotta $\ln R$ mot $\frac{1}{T}$: rät linje med lutning $\frac{E_g}{2k_B}$ om provet är intrinsiskt.

$$\Rightarrow E_g = 1,08 \times 10^{-19} \text{ J} = \underline{0,676 \text{ eV}}$$

H5.

Kisel

Ur tabell: $E_g = 1,14 \text{ eV}; \quad \mu_e = 0,16 \text{ m}^2/\text{Vs}; \quad m_e = 0,26 m_0$
 $\mu_h = 0,05 \text{ m}^2/\text{Vs}; \quad m_h = 0,50 m_0$

Rumstemperatur: räkna med $T = 300 \text{ K} \Rightarrow k_B T = 0,02585 \text{ eV}$

a) Intrinsiskt: $n_i = p_i = \sqrt{n_0 p_0} e^{-\frac{E_g}{2k_B T}} = 2 \left(\frac{k_B T}{2\pi\hbar^2} \right)^{3/2} (m_e m_h)^{3/4} e^{-\frac{E_g}{2k_B T}} = 1,44 \times 10^{15} \text{ m}^{-3}$

$$\sigma_i = n_i e (\mu_e + \mu_h) = \underline{5 \times 10^{-5} (\Omega\text{m})^{-1}}$$

b) Extrinsiskt: n -dopning med fosfor; $N_p = 10^{20} \text{ m}^{-3}$; $E_d = 45 \text{ meV}$.

Antag att alla P-atomer är joniserade och att $p \ll n$:

$$n \approx N_{p+} \approx N_p = 10^{20} \text{ m}^{-3}$$

n_i : intrinsisk
koncentration

$$p = \frac{n_i^2}{n} = 2 \times 10^{10} \text{ m}^{-3} \quad (\text{dvs } p \ll n \text{ som antagits})$$

c)

$$p = p_0 e^{-\frac{E_F}{k_B T}}$$

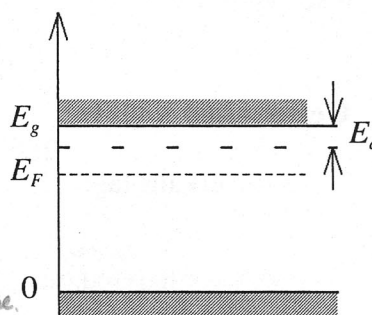
$$p_0 = 2 \left(\frac{m_h k_B T}{2\pi \hbar^2} \right)^{3/2} = 9 \times 10^{24} \text{ m}^{-3}$$

$$\Rightarrow E_F = k_B T \ln \frac{p_0}{p} = 0,87 \text{ eV}$$

Donatornivåerna ligger
ca 0,2 eV över E_F

$\Rightarrow$ merparten är joniserade

På Fermivånen $\Rightarrow$ 50% joniserade.

H6.

Galliumarsenid

Ur tabell: $E_g = 1,4 \text{ eV}$; $\mu_e = 0,85 \text{ m}^2/\text{Vs}$; $m_e = 0,07 m_0$
 $\epsilon_r = 13,5$ $\mu_h = 0,04 \text{ m}^2/\text{Vs}$; $m_h = 0,68 m_0$

Rumstemperatur: räkna med $T = 300 \text{ K} \Rightarrow k_B T = 0,02585 \text{ eV}$

a) Intrinsiskt: $n_i = p_i = \sqrt{n_0 p_0} e^{-\frac{E_g}{2k_B T}} = 2 \left(\frac{k_B T}{2\pi \hbar^2} \right)^{3/2} (m_e m_h)^{3/4} e^{-\frac{E_g}{2k_B T}} =$
 $= 4,5 \times 10^{12} \text{ m}^{-3}$

$$\sigma_i = n_i e (\mu_e + \mu_h) = 6,4 \times 10^{-7} (\Omega \text{m})^{-1}$$

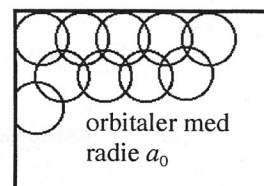
Dopning: As-atomer ersätts av Se $\Rightarrow$ en extra elektron per Se-atom

b) Jonisationsenergi: $E_d \approx \frac{m_e e^4}{8(\epsilon_r \epsilon_0)^2 \hbar^2} = \frac{m_e}{m_0} \cdot \frac{E_H}{\epsilon_r^2} \approx 5 \text{ meV}$ ($E_H = 13,6 \text{ eV}$) *liten jonisationsenergi gör att dopning fungerar*

c) Banradie: $r_0 \approx \frac{\epsilon_r \epsilon_0 \hbar^2}{\pi m_e e^2} = \frac{\epsilon_r}{m_e/m_0} \cdot a_0 \approx 102 \text{ \AA}$ ($a_0 = 0,53 \text{ \AA}$)

d) Se-orbitalerna kan anses överlappa när volymen av "Se-sfärerna" är lika med provets volym.

$$\Rightarrow N_{Se} = \frac{1}{V_{orb}} = \frac{3}{4\pi r_0^3} \approx 2,25 \times 10^{23} \text{ m}^{-3}$$

e) Antag att $N_{Se+} = N_{Se}$ ($k_B T \gg E_d$)

$$n = n_0 e^{\frac{E_F - E_g}{k_B T}}$$

$$p = p_0 e^{-\frac{E_F}{k_B T}}$$

$$n_0 = 2 \left(\frac{m_e k_B T}{2\pi\hbar^2} \right)^{3/2} = 4,70 \times 10^{23} \text{ m}^{-3}$$

Laddningsneutralitet $\Rightarrow n = p + N_{Se+}$

$$\Rightarrow n_0 e^{\frac{E_F - E_g}{k_B T}} = p_0 e^{-\frac{E_F}{k_B T}} + N_{Se+}$$

Antag att $p \ll n$

$$\Rightarrow n_0 e^{\frac{E_F - E_g}{k_B T}} = N_{Se+} \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow E_F = E_g + k_B T \ln \frac{N_{Se+}}{n_0} = E_g - 20 \text{ meV} = 1,38 \text{ eV (preliminärt)}$$

Kontroll: $N_{Se+} = N_{Se} \left(1 - \frac{1}{e^{\frac{E_g - E_d - E_F}{k_B T}} + 1} \right) = 0,64 N_{Se}$

Endast 64 % joniserade; beräkna E_F igen!

$$N_{Se+} = 0,64 N_{Se} \Rightarrow E_F = E_g - 31 \text{ meV} = 1,37 \text{ eV}$$

$$n = N_{Se+} = 0,64 N_{Se} = 1,4 \times 10^{23} \text{ m}^{-3}$$

$n_i = 4,5 \cdot 10^{22} \text{ m}^{-3}$
ura)

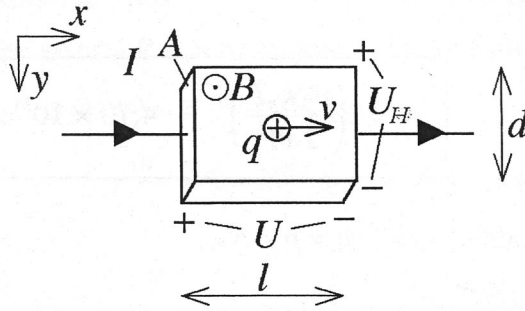
$$p = \frac{n_i^2}{n} = 1,4 \times 10^{22} \text{ m}^{-3} \quad (\text{antagandet bekräftat})$$

(Jmf intrinsisk GaAs: $E_F = \frac{1}{2} E_g + \frac{3}{4} k_B T \ln \frac{m_h}{m_e} = 0,74 \text{ eV}$)

1,37 $\approx$ 1,38
rätt storleksordning,
ytterligare itereringar
ej nödvändiga

H13.

Hall-effekt

$l = 10 \text{ mm}$
$d = 4 \text{ mm}$
$A = 4 \text{ mm}^2$
$I = 1,5 \text{ mA}$
$B = 0,7 \text{ T}$
$U = 78 \text{ mV}$
$U_H = 6,8 \text{ mV}$

Kraft p g a U_H : $F_H = qE_H = q \frac{U_H}{d}$ i y-riktningen

Kraft p g a B : $F_B = qvB$ i y-riktningen

Vid jämvikt ska F_H och F_B vara motriktade

$$\Rightarrow q < 0, \text{ n-typ}$$

$$|R_H| = \frac{E_H}{jB} = \frac{U_H A}{dIB} = 6,48 \times 10^{-3} \text{ m}^3/\text{As}$$

$$\sigma = \frac{j}{E} = \frac{Il}{AU} = 48,1 (\Omega\text{m})^{-1}$$

$$n = \frac{1}{e|R_H|} = 9,6 \times 10^{20} \text{ m}^{-3}$$

$$\mu = \frac{\sigma}{ne} = \sigma|R_H| = 0,31 \text{ m}^2/\text{Vs}$$

$\sigma = ne\mu_e$
eftersom vi kan
försumma hälen